

Csontvelőtranszplantált csecsemők és gyermekek ápolása gyermekintenzív osztályon

Nagy Zita gyermekszakápoló,

Glaserne Sedlák Gabriella diplomás ápoló

Egyesített Szent István és Szent

László Kórház Gyermekintenzív

Osztály

A csontvelőtranszplantációról röviden

- A csontvelőtranszplantáció egy rohamosan fejlődő terápiás beavatkozás, mely során lehetőség nyílik:
- Egyes **malignus betegségekben** igen nagy dózisú kemoterápia és teljes test besugárzás alkalmazására.
 - **Hiányzó vagy alulműködő csontvelő eredetű sejtek** tartós pótlására.

Autológ csontvelőtranszplantáció: ha a donor és a recipiens ugyan az a személy.

Allogén csontvelőtranszplantáció: ha a donor és a recipiens különböző személyek.

A csontvelőtranszplantált gyermekek intenzív ápolásának általános szempontjai I.

Infekciók kialakulásának fokozott veszélye (1):

- **Okai:**
Átmenetileg vagy tartósan hiányzó fehérvérsejtek az alapbetegség vagy a kemotherápia következtében.
- **Megjelenési formái:**
 - Bakteriális fertőzések (szepszis).
 - Gombafertőzések (Aspergillus, Candida).
 - Vírusfertőzések (CMV, HSV stb.).
 - Egyéb opportunista fertőzések (Pneumocystis).
- **A fertőzés jeleinek az észlelése:**
 - Vitális paraméterek monitorizálása (RR, pulzus, légzésszám, testhőmérséklet).
 - Behatolási kapuk ellenőrzése (bőr, nyálkahártyák, invazív beavatkozások helyei)

A csontvelőtranszplantált gyermekek intenzív ápolásának általános szempontjai II.

Infekciók kialakulásának fokozott veszélye (2):

➤ Megelőzés:

- **Izoláció:** külön szoba, védőruházat, maszk, belépés előtt kézfertőtlenítés, steril ágynemű és ruhanemű, minden manőverhez steril kesztyű.
- **Külön nővér.**
- Invazív beavatkozások minimumra csökkentése, az **aszepszis és antiszepszis** szabályainak fokozott betartása.
- Zárt rendszerű mintavételek: vizeletgyűjtő rendszer, tracheaszívó rendszer.
- **Testhigiénia** maximális biztosítása (száj, bőr, széklet, vizelet).
- Intenzív **decubitus** elleni védelem.
- Speciális táplálás, sz.e. steril, csíramentes ételek.
- A higiénés szabályok megtanítása a **szülőknek.**

A csontvelőtranszplantált gyermekek intenzív ápolásának általános szempontjai III.

Infekciók kialakulásának fokozott veszélye (3):

➤ Megelőzés:

- Antimikróbás profilaxis.
- Folyamatos infekciókontroll, surveillance.

➤ Kezelés:

- Kombinált antimikróbás kezelés.
- Lokális kezelések (szemcsepp, sebkezelés, szájtoalett).
- Decubitus kezelési protokoll alkalmazása.

A csontvelőtranszplantált gyermekek intenzív ápolásának általános szempontjai IV.

Vérzések kialakulásának fokozott veszélye (1):

➤ Okai:

- Átmeneti vagy tartós csontvelői funkciók kiesése következtében kialakuló thrombocytopenia.
- Szövődményként kialakuló májelégtelenség, szepszis következtében kialakuló véralvadási zavarok.

➤ Megjelenési formái:

- Bőrvérzések (petechiák, suffusiók)
- Nyálkahártya vérzések (gastrointestinalis, húgyhólyag, conjunctiva).
- Szűrőcsatornákból fakadó vérzések.

➤ Észlelése:

- Vitális paraméterek monitorizálása, folyamatos nővéri megfigyelés.
- Laboratóriumi vizsgálatok (vérkép, coagulogramm)

A csontvelőtranszplantált gyermekek intenzív ápolásának általános szempontjai V.

Vérzések kialakulásának fokozott veszélye (2):

➤ Megelőzés:

- Kíméletesen végzett beavatkozások (leszívások, katéterezés stb.).
- Felületi kezelések gondos végrehajtása (ragtapasz eltávolítás stb.).

➤ Kezelés:

- Látható vérzések esetén sebkötözés speciális kötszerek alkalmazásával
- Szájtoilette (0.001% Hyperol oldat, Pagavit).
- Gyomoröblítés (Acepraminos, hideg vízzel).
- Hólyagöblítés (Steril fiziológiás sóoldattal, Acepramin injekcióval).
- Szemkezelés (Steril Medicomp lappal és fiziológiás sóoldattal, „A” vitamin olajjal).

A csontvelőtranszplantált gyermekek intenzív ápolásának általános szempontjai VI.

A beavatkozásoknál érvényesülnie kell a minimális, de szükséges invazivitás elvének!

Lélegeztetés:

- A túlélés szempontjából egyike a legfontosabb prognosztikus faktoroknak.
- A nemzetközi adatok szerint az intenzív osztályon kezelt transzplantáción átesett gyermekek 50-80 %-nál volt szükség lélegeztetésre.
- Halálozás e csoportban 55-91% volt.

A csontvelőtranszplantált gyermekek intenzív ápolásának speciális szempontjai I.

Ritka diagnózisok a GYITO-s ápolás gyakorlatában:

Súlyos életveszélyes állapotokhoz vezethetnek, amelyek azonnali teendőket tehetnek szükségessé. Ritkaságuk miatt észlelésük nehéz lehet, ezért tüneteik ismerete elengedhetetlen a nővérek számára.

- **Acut graft versus host betegség (GVHD):**
 - **Oka:** a donor T-lymphocytáinak gazdaszervezetet károsító hatása.
 - **Észlelése:** láz, híg zöldes széklet, kiütések (diffúz bőrpír- tenyeren, talpon).
 - **Szövődményei:** májelégtelenség, GI vérzés, sokszervi elégtelenség.
- **Krónikus GVHD megjelenési formái**
 - Májelégtelenség, GI elégtelenség, tüdőfibrózis, bronchiolitis obliterans

A csontvelőtranszplantált gyermekek intenzív ápolásának speciális szempontjai II.

- **CMV infekció: Megjelenési formái (észlelése)**
 - pneumonitis (légzési elégtelenség)
 - hepatitis (icterus, hepatomegália, vérzékenység, encephalopathia)
 - enterocolitis (hasmenés, melaena),
 - retinitis (visuscsökkenés)
 - graft elégtelenség

- **Veno-occluzív betegség:**
 - **Észlelés:** májelégtelenség tünetei (hepatomegália, vérzés, icterus)

- **Haemorrhagias cystitis:**
 - **Észlelés:** masszívan véres vizelet

- **EBV indukált lymphoma: Észlelése**
 - Generalizált nyirokcsomó megnagyobbodások.

Összegzés

- A transzplantáción átesett gyermekek ápolása számos új és speciális ismeretet igényel az ápolótól.
- Kiemelt figyelmet kell fordítanunk a speciális ápolási szempontokra és a pontos, részletes adminisztrációra.
- Nem lehet eléggé hangsúlyozni az infekciókontroll jelentőségét, mely zömében a nővér feladata.
- Az ideális feltételek megteremtésében a steril környezet biztosítása igen fontos. Erre osztályunkon 2007. Áprilisa óta adottak a feltételek.
- Az igen magas halálozás miatt e betegek ellátása rendkívül megterhelő a személyzetre mind fizikailag, mind pszichésen, de sohasem szabad elfelejteni, hogy a legnagyobb teher a gyermekeken és a szüleik van!

Köszönöm megtisztelő
figyelmüket !

